

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, а на предлог Министра унутрашњих дела постављени су: за лекара среза подунавског, округа смедеревског, Др. Милана Стефановића, лекара ср. моравског, округа пожаревачког, по потреби службе;

за лекара среза моравског, округа пожаревачког, Др. Јована Илића, лекара среза жупског и копаоничког, округа крушевачког, Др. Добривоја Поповића, доктора целокуп. лекарства и бив. питомца среза жупског;

за лекара среза добричког, округа топличког, Димитрија Милића, лекара среза масуричког, округа врањског, по молби;

за лекара среза масуричког, округа врањског, Др. Тому Милића, доктора целокупног лекарства, и

за лекара среза јадранског, округа подринског, Др. Милена Деснотовића, доктора целокупног лекарства и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 13 октобра 1901. године СМ 10.363 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, од 13. ов. м. на предлог Министра унутрашњих дела а у договору са Државним Саветом од 5. октобра, тек. године, бр. 4051., решено је:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправке зграда алексиначке окружне болнице може утрошити суму од 3.077.09 динара, по ревидисаном и одобреном предрачуну, и да овај издатак може показати у расходу на терет партије материјалних трошкова под 6 одељ. XXIII. бр. 95. санитет. буџета ове 1901. године.“

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 13 октобра 1901. године СМ 10.362 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КАЗНИМИХ ДЕЛА У ПРЕСТОНИЦИ

Д. Ђ. АЛИМПИЋ (3)

Година 1897-ма испуњена правом и озлојеђеном борбом између полиције сигурности с једне, и злочинаца и крадљиваца с друге стране. У колико се прва паштила да све више и више корача у напред, продужујући извођење оних превентивних мера из прошле године, у толико су и њени противници, као у пркос томе, бивали све активнији и дрскији.

Већ сам почетак ове године обележен је једним убиством из користољубља, које је остало непронађено пуне 3 године, и које је, како се доцније сазнало, извршио, на жалост, један

бив. орган полиције сигурности,*) док је њен свршетак зачињен једном необично дрском и великом похаром,**) као и једним покушајем разбојништва са убиством, и то у сред бела дана.***) Извршиоци оба ова дела ухваћени су, истина, одмах, али је ипак утисак, који су они учинили и на полицију и на грађанство, остао за дуго времена не изгладим.

У опште узев, ова година по броју казних дела, а нарочито начину којим су она извршена, много је гора од предходне, али је куд и камо надмашује по постигнутим резултатима у проналажењу казних дела и хватању криваца.

Да је полиција сигурности у овој години била много активнија и енергичнија по у прошлој, доказ је и то, што је око половине ове године установљено при управи града Београда фотографисање криваца. а мало доцније — августа месеца, покренут је њеном моралном потпором и лист — „Полицијски Гласник,“ који је, као што ће се доцније видети, веома много користио целој нашој криминалној струци у опште.

Што, и поред свега овога, год. 1897 обилује у казним делима, узрок је у отпуштању великог броја осуђеника из управе београдског казненог завода. Колико је ово „на квантум“ отпуштање осуђеника неумесно, па чак и опасно, најбоље се види из већ поменутог случаја са „Ердолијом“ који је са осуде пуштен 6. децембра, а одмах сутра дан — 7. истог месеца, покушао је да закоље и опљачка човека. Ако би се ово отпуштање осуђеника пре издржања досуђене им осуде, морало и у будуће продужавати из материјалних разлога, желети је бар, да се обраћа много већа пажња на избор лица која се предлажу за помиловање, међу којима, по нашем мишљењу, никако не треба да буду злочинци и крадљивци из навике, чему би, као доказ, служио поврат. На што, у осталом, и давати слободу лицима, која ће је злоупотребити само после неколико месеци и вратити се по нова у казamat са неколико злочина више, али и надом на поправку мањом. Није ли онда много боље оставити их тамо гди су и у стању које је за њих редовно? Зар се њиховим прековременим пуштањем у слободу не причињава највећа штета баш њима самим тиме што се излажу новим и тежим осудама, које им са свим убијају вољу за поправком, и до којих, вероватно, неби дошли, да су остали тамо гди су били, и дошли до уверења: да би њихова будућа борба са друштвом била по све илузорна. Не само да верујемо, но и тврдимо, на основу стеченог искуства, да би се већина злочинаца у овом

*) Фебруара 24. год. 1897. нађена је у Ташмајдану једна мртва баба — некаква „Баба Ката“, бив. служавка из Великог Бечкерера у Аустро-Угарској за коју се тек у мају месецу 1900 год. сазнало, да је била удављена од стране Живојина Мојсиловића, бив. жандарма кварта палилушког и овога милоснице Лепосаве. Живојин је због овог убиства стрељан октобра месеца 1900 год., а Лепосава је осуђена на 20 година робије.

**) Ноћу, између 7.—8. новембра исечена је каса Николе Ковачевића, магације са Саве и из ове украђено и однето око 6000 динара. Захваљујући једино енергичном трагању престоничке полиције извршиоци ове покрађе — њих 3 на броју, похватани су у року од неколико дана. Један од њих — Мита Витез, звани „Штета“ стрељан је, а остала двојица осуђени су на по 20 година робије.

***) Милан Сретенковић, звани „Ердолија“, бив. покућар, родом из Крајева, покушао је на дан 7. децембра око 10 часова пре подне да закоље Васу Живковића, дуванџију до старог „Град хотела.“ Захваљујући присебности и великој одважности Васиной, дело ово остало је само у покушају, а зликовац „Ердолија“ ухваћен је одмах од стране уличног позорника и доцније осуђен на 20 година робије.

случају добро предомислила хоће ли по нова ступити у борбу са друштвом, или ће просто пред њим капитулирати, и онда, наравно, пристати на све услове победиоца. Корист би била и то огромна, кад би злочинци били убеђени: да им досуђену осуду ваља целу издржати, а не као што данас бива, а што они врло добро знају: да се од 20-то годишње робије у поврату издржи највише 7—8 година. Зар ово није и смешно и жалосно?

Сматрали смо за дужност да речемо ово неколико речи о нашим осуђеницима. Искрено да кажемо, њима није изражено само наше лично мишљење, већ и мишљење и убеђење великог дела полицијских чиновника, чије дугогодишње искуство довољно јамчи за правилност овог гледишта.

* * *

Кретање казних дела у току 1897 год. било је овако: убиства **2**, покушаја убиства **12**, детоубиства **1**, самоубиства **11**, покушаја самоубиства **4**, разбојништва **2**, опасних крађа **86**, простих крађа **73**, повреда тела **10**, утаја: преступних **2**, а иступних **8**, превара: преступних **3**, а иступних **11**, иступних дела у опште **5932**.

Као што се из изложеног види, у овој години знатно су се појачали случајеви покушаја убиства и крађе у опште, док су се покушаји самоубиства скоро преполовили.

Ну да прегледамо редом сва набројана казна дела:

Поред већ поменутог случаја убиства „Баба Кате“ коју је из користољубља убио Живојин Мојсиловић, бив. жандарм у овој години било је још једно убиство, које се десило на дан 17. децембра. Неки Милун Богавац, бив. погранични жандарм убио је на Вишњичком друму Миленка Теодосијевића, бив. практиканта. Убиство ово Милун је извршио у заблуди верујући, да је Миленко један од кријумчара, кога је он од дужег времена очекивао. Кад је видео шта је учинио, Милун се сам предао власти.

Од поменутих **12** случајева покушаја убиства: **6** су потицала из међусобне свађе, **4** из љубави и **2** из користољубља. Сви њихови извршиоци похватани су и предати суду на суђење.

Узрок овом огромном повећању случајева покушаја убиства треба тражити у већ поменутом општем узроку повећања казних дела у овој години, то јест у оном великом отпуштању осуђеника из београдског казненог завода. За доказ овога може послужити тај факт, што је **7** покушаја убиства извршено од стране бив. осуђеника.

Детоубиства се врло ретко дешавају у престоници, а кад се по некад и десе, то бива у најнижим слојевима друштва. Ово из године 1897 извршено је од стране једне служавке — неке Спасеније Филиповић, која је, одмах по порођају, бацила новорођенче у нужник, гди се угушило.

Самоубиства у овој години умањила су се свега за **1** случај од оних из предходне ваља само с тога, да би се у идућој години попели до **17** случајева. Као год у прошлој години, тако су и у овој већини од њих за **7** случајева непознати узроци. Од остала **4** случаја, њих **2** потицала су из материјалне оскудице, **1** због неизлечиме болести а **1** због гриже савести.

По времену и начину извршења опажа се знатна разлика између ових самоубиства и оних из прошле год. Тако, од овогодишњих самоубиства извршена су: у јануару **1** и то револвером, у фебруару **1** такође револвером, у марту **1** помоћу тровања, у мају **2** помоћу даљења у води, у јуну **3** од којих су **2** помоћу даљења а **1** револвером, у јулу **1** вешањем, и у децембру **2** оба вешањем.

Док у год. 1896 у месецима: јуну и децембру није било ни једног случаја самоубиства, дотле у овој години, као што се види, у тим месецима пада њихов највећи број; мај месец дао је исте резултате у обе године, т. ј. по **2** случаја самоубиства; док у месецима: августу и септембру ове год. нема ни по једног случаја.

Исто је овако знатна разлика и у начину којим су извршена самоубиства из обе године. У години 1896 њихов највећи број извршен је вешањем и помоћу револвера, а даљењем (скакањем у бунар) само **1**, док су у овој години **4** самоубице одузели себи живот скакањем у воду (Саву, Дунав и Топчидерску реку).

Па и то самој професији, као и полу, самоубице из ове године разликују се у многоме од оних из предходне. Међу њима је у овој години: **1** чиновник (бив. секретар једног министарства), **1** ђак (V-ог разреда гимнасије), **1** апотекар, **1** ка-

феџија, **1** келнер, **2** занатлије, **1** портир, **1** земљоделац (из Жаркова), **1** кравар и **1** надничар. Од свију њих, једини се апотекар отровао, чиновник, занатлија и кафеџија пуцали су на себе, ђак, келнер и надничар обесили су се, а остали су скакали у воду.

Као што се види, међу самоубицама ове године нема ни једне женске, нити у опште личности са већом интелигенцијом.

По години старости само је **1** од самоубица испод 20 год. (ђак 17 год.), **5** су између 20—30, **3** између 30—36, **1** између 36—40 и **1** између 40—42 год.

Све што смо рекли о покушајима самоубиства и разбојништвима у прошлој години, вреди у свему за та дела и ове год., изузев већ констатованог факта, да су се покушаји самоубиства знатно умалили.

Извршиоци оба разбојништва похватани су.

(Наставиће се)

ДЕЦА ПОД ИСТРАГОМ

(Свршетак)

Карло Ланге чинио је сличне покушаје са 500 ученика и то не у највећим варошима. Изишло је, до 82% маловарошке деце нису никад видели излазак сунца, 77% залазак; 37% нису никада видели поље засађено житом; 49% бару, 82% раст, 80% шеву; 37% не беху још никада у шуми 52% на брду, а 72% не знаћаху како се хлебач добија из жита.

Нехотице намеће се питање, шта се може радити са том сажалења достојном децом по великим варошима и како можемо хтети нешто да дознамо од деце, која ни такве ствари не познају, и ако их свакодневно употребују? Нека се не каже: то не може бити — јер је и с нама често то исто. Ми никад нисмо видели живога кита, нити буру у пустињи, нити старога германца, па ипак говоримо о њима потпуно поуздано и убедљиво и никога не уверавамо, да ми то све нисмо видели. Као што ми дакле тако говоримо о староме германцу, тако и деца говоре о шуми, коју они никада нису видели. Само што су у том случају њихови подаци исто толико поуздани, колико и наши о старим германцима.

Тима подобне покушаје чинили су са 7200 деце. Бине и Хенри, у погледу схваћања чула. У опште, чула су код деце оштра и добро развијена. Али је такође познато и то, да са свим мала деца рђаво чују, што је Дутенхофен и анатомски доказао. Само пошто је то у најранијем добу, то нас се то не тиче много. У погледу чула мириса, Хајзингер је саопштио, да је она код деце тупо, и да се развија тек у доба нубертета — међутим доцнији посматрачи, и то баш они, који се тим чулом баве, не говоре о томе ништа.

Што се пак тиче исказа, које ми од деце можемо добити, ту постоје најсупротнија мишљења. Да наведемо само неколико. Монтењ вели: Сва су деца тврдоглава и лажу; тако исто и Бурден: Сва деца лажу, а нарочито находчад. И искусни људи од струке не полажу много на исказе дечије. Тако Модслеј вели, да деца врло често бивају обманута и то баш јасним сликама, а Митермајер одбацује децу као сведоке „због њихове површности и младићске фантазије.“ С њиме се слаже и Фридрих. Међу тим практично искуство ово нам не може потврдити. Искусни Хердер хвали децу као рођене физиономисте, а Соден их због непристрасности, као сведоке цени врло високо. Исто тако и Лебиш узима у заштиту дечије исказе:

„Кад дете каже неистину, то оно још не лаже. Оно каже, што њему у души стоји. Да ли пак то објективно егзистира и ван њега, или можда упола само у његовим мислима, то ни само дете не зна, нити га се то много и тиче.“

И ми се с тиме потпуно слажемо, јер је ону половину испричаног „која егзистира само у његовим мислима“ врло лако издвојити. Оно је тако карактеристично различно од онога што је заиста било, да мешању никако не може бити места.

Исто тако ми не смејемо заборавити ни то, да и у признању онога, што је дете тачно опазило, морају постојати продеротине. Кад дете посматра какав догађај, њему је онда н. пр. први део потпуно јасан, други потпуно нов и непојаман, трећи опет разумљив, четврти не и тако даље. Ако се сад дете подстакне, оно ће онда гледати, да и те продеротине сећањем и својим комбиновањем испуни — само, јасно је, да ту може бити и погрешака.

Ове продеротине и нетачности у толико су веће и знатније, што догађај захвате дубље у рано доба детиње, поред свега тога, што истинска моћ сећања иде врло далеко. Прејер износи довољно ујамчене случајеве, у којима деца од 34, 32, 24 па чак и од 18 месеца, несумњиво тачно причају ствари, које су они доживели, којих се они дакле сећају.

Ми одрасли наравно да се не сећамо догађаја из тако рана времена, пошто смо их давно већ заборавили, али мала деца баш их се с тога и сећају.

Овакве сведошце у највише случајева, за нас су потпуно без вредности — јер ми са дететом, чији је круг идеја тако мали, да у њих не падају ни најобичнији догађаји, не можемо говорити; али је њихова употреба, нарочито у случајевима да се главне ствари тиче [је ли био ко ту? Где је стајао човек?] потпуно оправдана.

Сведошце дечије у погледу одређивања времена потпуно су несигурне. Јуче и данас дете брка врло лако; а већ за разлику између прекјуче и пре једне недеље и једнога месеца, ту је потребна нарочита интелигенција.

Да у таквим случајевима ваља увек и тачно пазити на индивидуалне разлике, разуме се само по себи.

Најважније су околности, у којима је дете одрасло и кругови, које је познало. Спада ли стање, које је у питању под горње појмове, то ће онда и најнеобдареније дете више и боље умети објаснити, него и најдаровитије, коме су меродавне околности биле потпуно непознате.

Тек у другој реду могла би се у обзир узети интелигенција. Али је ту онда важније правити разлику између детета практичног и непрактичног, него између глупшег и бистријег. Та је разлика битна. И даровита и недаровита деца могу бити практична и непрактична. Је ли дете даровито и практично, од њега ће постати у сваком погледу најспособнији човек, који ће се свуда правилно умети наћи и у сваком се положити сам помоћи. Ако је даровито и непрактично то у најидеалнијем облику може од њега постати научник, у смислу у коме се они обично узимају. Ако је дете без дара а практично, оно ће онда своје место поштено заузимати, и према приликама, ако би било среће и помоћи, могло би се докотурати и на највиша места. Је ли пак и без дара и непрактично, онда постаје само једно од оних бедних створења, која ништа ничему не доприносе.

У улози сведока главно је питање да ли је практично. Ако јесте, оно ће онда масу ствари видети, приметити, схватити и исказати, на шта се непрактични не би ни осврнуо. Наравно да је за неколико степена боље, кад је дете даровито али ја понављам: Не обдарено практично дете, као сведок много више вреди него најдаровитије непрактично.

Шта се пак под практичним човеком има да разуме, тешко је казати, али то сваки зна; да таквих пак и међу најмањом децом има, то је могао видети сваки, који се је и најмање са њима занимао.

3. Рђаво у детету.

Никад није недостајало писаца, који су и деца велику множину грехова приписивали; а од Ломброза је у извесним круговима постао већ и обичај, да код свакога, па и највећег злочинца пронађу, како су се на њему још и у детињству показивали знаци злочиначки. Кад се говори о рођеним злочинцима, онда природно да их и међу децом мора имати! Нарочито се указује на то, да су најсвирепији и најнечовечнији људи као Нерон, Каракала, Калигула, Лудвик XI Карло IX и т. д. још у првим годинама свога детињства показивали знаке неоспорне свирепости. Перез износи примере гњева и беснила код деце, које Моро објашњује као рано развијен осећај освете. Још је Лафонтен рекао о деци: Ово доба не познаје сажаљења. Исто тако и Нас (Nasse) обраћа пажњу на дивљачност код деце, која се манифестује у томе, што она врло радо слушају страшне приче, и што се у ретким само случајевима може допустити, да је њиховом мучењу животиња узрок у томе, што нису свесни бола, који им тиме проузрокују.

Слично се изражава и један модерни Француз. »Ретко да има,« вели Брусе, »и једнога дечка, који своју надмоћност према физички слабијем дечку не би злоупотребио. То је његов први импулс. Узвици бола његове жртве, уздрже га од даљег зостављања, само ако му није урођена срчаност. Али и тада само

тренутно: првом приликом, која му се пружи поново ће следовати своје инстинктивном импулсу.»

Отуда се више и не верује у моћ васпитања, отуда и изрека »деца и народи сећају се само последњих батина.« Нарочито се рђаво гледа на доба развића пубертева, које доба модерни, по примеру Воазена и Фридрајха, сматрају као почетак најопаснијим нагонима. Кад је Ескирол пронашао мономанију, у свету се појави читава литература, [Биерман, Ландоберг, Масије] нарочито о пироманији код девојчица. Па и сам Фридрих саопштава по томе, да готово сва деца у доба полнога развића пате од пироманије; а Громан још утврђује да обично скрофулозна деца краду.

Ако ове и све друге најсупротније судове подвргнемо тачнијем испитивању, онда ћемо морати доћи до уверења, да се и овде сувише генералисало. Догађај ни мало чудан. Да има рђаве деце, у то нико не сумња; али и ако смо мишљења, да велики део злочинаца ни у раној младости није ничему био од користи, ипак то није попуштање позитивностима. Овде је главно карактер детињства, и онда је ван сваке сумње претерано кад се он сматра у опште за нижег, од онога одраслих. Кад се пита: па нашто онда треба да служе васпитање и образовање, кад су деца и без њих добра — ми одговарамо, да би они далеко задовољавајуће деловали, кад би на теоријама морала могли образовати противну тежину према све рђавијим утицајима живота и пробуђених страсти.

Кад наиђемо на децу, која су врло рано рђава, видећемо да она у наш круг посматрања ступају необично снажно; она праве хуке и ларме више него хиљаду лепо васпитане деце; и ми се заустављамо на неколицини тако рђавих егземплара. Познато је међу тим да је велика вештина ствари добро опазити. Што мирно, обично прође не чини никакав утисак, па ма у коликом броју било. Међу тим поједини, али хучни случаји толику пажњу изазову да се њихово обележје после целој врсти даје.

Изгледа да се је од неколико тако појединачних случајева и овде дало завести, да се нетачно изведе и сам карактер.

Исто се тако сувише генералисало и о дечијем расуђивању. »Ако си ово разумео, то ћеш разумети и оно« — чујемо како се често деци говори. Наравно већином неправилно. Овде се ставља на станиште искусна човека, коме се је ово тако исто често догађало као год и оно, и који сем тога има још толико и искуства, да оно мало више интелекта, које је за »оно« потребно, не чини никакве разлике. Али дете само баш то »мало више интелекта« још нема; и ако му се је догодило једно, друго још није. Да изаберемо један пример: Дете зна на пример врло добро, да се не сме красти, да је красти срамно, грех, злочин, али незна да је забрањена велеиздаја, прављење лажног новца, паљевина и т. д. Ове границе могле би се још ближе стиснути. Оно зна да је забрањено красти, али ипак не држи за недопуштено појести воће из врта суседова; оно зна да је лагање грех, али не зна да су извесне лажи и законом забрањене и да се зову преваре. Кад оно дакле отрчи ујаку и рекне му: Отац иште новаца, нема код куће, и кад тако излагани новац потроши на посланице, оно истина не одриче да је то гадна лаж, а ни да је то законом кажњиво — о томе оно већином нема ни појма.

Детету је тешко и субјективисати. Дете је више егоист него одрасли. То долази једно с тога, што се у многоме погледу од овога више одликује и чува а друго, што природом ствари, нема ни за кога да се брине и пропада, ако то други за њега не чини. Природна последица тога је, да оно незна границе, до којих је њему више допуштено него осталима. Краус вели с правом: »При разликовању између добра и зла, показује незрела младеж једну нарочиту особину. Постави ли се каквом индивидууму ове старости задатак, да пресуди неку радњу, без обзира према ма коме лицу, то се онда на тачно решење неће дуго чекати. Стоји ли пак та радња у ма каквом погледу у вези са Ја — свером, са личношћу упитанога, одмах се показује врло приметна збуњеност, нетачност судова неспособност ставити се на објективно гледиште.«

С тога је врло погрешно кад се дете упита: »Зар ти ниси знао, да се ово не сме учинити?« Дете ће можда и одговорити: »да, нисам то знао« — али се никад неће усудити и да дода: »не сме се чинити, јест; али ја смем!« Није ни најмање потребно, да размажен љубимац, коме се у свему попушта, каже

то. Свако дете има у извесном погледу првенство — како ће дакле оно и моћи знати где су те границе? Одрасли морају радити, дете играти. Мати мора кувати, дете седа за постављено сто; мати мора прати, дете одело добија чисто; њему припадају лепши залогаји, оно се више чува од хладноће, њему се прашта и оно, што већи, одрасли, нити би смео чинити ни рећи — и сад од једном треба том злу стати на пут и одучити га од употребе његових обичајних права! Ко дакле овај вештачки однеговани егоизам дечији има пред очима, тај ће увек где-који деликат дечији блажије судити.

При томе најзад не сме се заборавити, да понешто што дете чини, да је то само просто и слепо подражавање. Нека сви психолози обрате једном тачнију пажњу на овај моменат, па ће видети, како је пуно које чега, што дете чини, само чисто подражавање. Не може се заиста оправдати кажњивост, ако дете не подражава само онога, који треба да му буде тај пример — учитељ, родитељ и т. д.

У опште можемо рећи, да нам још нико није доказао, да су деца рђавија него одрасли; а и искуство нас учи да су претварања, прорачунато неваљалство, намерна корист и тенденциозне лажи код деце несравњиво ређе, него код одраслих; да она у опште добро и вољно посматрају, тако да их, са изузетком девојчица у добу пубертета можемо сматрати као добре, врло често као и извршне сведоке.

ПРЕД ГИЉОТИНОМ

од Ивана Тургењева

3

Да је срео човек то лице гдегод ван тамнице, и у другим околностима, учинило би повољан утисак. Ја сам тај тип сретао стотинама међу париским радницима и ђацима јавних школа.

Био је средњега стаса, танак, младићски мршав, врло витак, и није му било више од двадесет година.

Његова боја лица, сасвим природна, показивала је добро здравље; био је свеж, ружичаст, и није побледео чак ни у тренутку нашега уласка у његову ћелију.

Био је мирно проспавао целу ноћ.

Док су му свлачили лудачку кошуљу, он подиже очи; дисање му је било редовно, дубоко, као дисање човека који се лагано пење на какву високу планину.

Једанпут или двапут, он забаци косу једним покретом главе, као да је хтео да одагна какву непријатну помисао, затим истури главу унапред, брзо погледа у вис, и пусти једва приметан уздах.

Изузев тих брзо и пролазних покрета, ништа није у њему одавало страх, чак ни узнемиреност или ма какву студију. Сви ми остали, без икакве сумње били смо блеђи и узнемиренији но он.

Када му извадише руке из кошуље, он их мете, са задовољним осмејком, на груди, док су одвезивали кајеше позади; мала деца имају исти покрет када их свлаче. Затим сам он скиде кошуљу и обуче нову, закопчавајућу огрлицу са много брижљивости.

Чудан је то био приказ гледати широке и слободне покрете тога голога трупа, тих голих удова, што се одбијало на жутом основу тамничкога зида.

Дохвати ципеле, и са лармом стаде лупати ђон и потпетице о патос да би нога лакше ушла. Он изврши све те мале ствари без икаквог устезања, весело, као да се дошло да га поведу у шетњу. Ћутао је, и ми смо такође ћутали, измењујући погледе и слегања рамена.

Нас је била пренеразила простота његових покрета, простота која је имала, као сви мирни и природни појави живота, извесну елеганцију.

Један од присутних кога сам случајно срео истога дана, рече ми, да док смо били у ћелији Тропмановој, њему је изгледало да нисмо више у 1870, но у 1794, да нисмо били прости грађани но Јакобинци, и да смо водили на губилиште не једног вулгарног убицу, него каквог лезитиристичког маркиза са црвеном потпетицом...

Приметило се да у опште осуђени на смрт, при саслушавању смртне пресуде, падају у једно стање неосетљивости које се граничи са каталепсијом, као да су умрли пре извршења смртне пресуде: или позирају и пркосе смрти да би себи дали

више значаја, или се бацају у очајање, плачу, дрхте, преклињу за опроштај... Тропман није припадао ни једној од тих врста. Његово држање изненадило је и самога Г. Клода.

Ја признајем, да се Тропман био показао слаб, моји живци не би то могли издржати, и ја бих утекао. Али, видевши га како му је држање чврсто, просто и скромно, сва моја осећања одвратности које ми је уливао убица, чудовиште које је давило малу децу док су она викала: „мама! мама! мама!“ — осећање сажаљења који сам осећао према људском створењу које ће смрт ускоро прогутати, — сва та осећања су нестајала и стапала се у једно једино осећање: чуђење.

Какав је могао бити моралан ослонац Тропманов? Да ли је играо улогу пред *гледаоцима*? Да ли нам је давао последњу представу? Је ли та хладнокрвност долазила од урођене храбрости? Је ли то било самољубље потпирено речима Г. Клода? Гордост у борби коју је до краја требало издржати, или које друго осећање које ми нисмо могли наслутити?

То је тајна коју је он са собом у гроб понео. Више њих су убеђене да Тропман није био потпуно умно здрав. Људи по којима који је извршио канда потврђује то мишљење.

IX

Када је обукао ципеле, Тропман устаде, стресе се и рече: „Готов сам!“

Навукоше му опет лудачку кошуљу. Г. Клод нас замоли да оставимо осуђеника на само са свештеником.

Једва да смо провели два минута у ходнику, када се ломни млади човек, храбро дигнуте главе, усправљена стаса, већ показао пред нама. Религиозно осећање било је слабо код њега; тај обред испунио је као какву формалност.

Свештеник изговори хладно опраштање грехова.

Цело наше друштво, са осуђеником у средини, попе се уским вијугавим степеницама којима смо се били сипли пре четврт часа. Одједном се нађосмо у непробојном мраку; кандило се било угасило. То је био тренутак неописане забуне. Ми сви нагосмо на горе гурајући се; Бучан и журан одјек наших ногу чуо се на степеницама. Тискали смо се; рамена су нам се додиривала. Неко изгуби шешир и поче се љутити и псовати: „До сто врага! свећу, светлости!“ А међу нама, у тој дубокој ноћи, налазила се наша жртва, наш пљен онај несрећник!

А он? Ако му се прохте да се користи помрчином, да се послужи својом окретношћу и енергијом очајања, могао би се спасти... где?

Где? Ма где, у један угао тамнице... и ту да разлупа своју главу о зид... Бар би сам над собом извршио правду! Не знам да ли је осталима то било пало на памет... у свакоме случају, моје поставке биле су без основа. Цело наше друштво изиђе кроз лабиринат од степеница у ходник, са ломним младим човеком у среди.

Гилотина није изгубила свој пљен! И тада пође литија на губилиште.

X

Та литија је пре била бежање разбијене војске. Тропман је ишао напред, лаким еластичним, готово веселим кораком; журио се. Ми смо ишли за њиме у корак. Неки су гледали да га с десна и с лева престигну да би последњи пут видели његово лице.

Прешли смо ходник скоро у трку, исто тако сипли преко других степеница. Тропман је скакао све преко два и два басмака. Тако прелетосмо дуж једног узаног ходника, и пошто смо прескочили преко још неколико басмака, нађосмо се понова у соби у коју смо прво били уведени, и којој је у место намештаја био само један табуре.

И на томе седишту учини се опрема осуђенога.

Ушли смо кроз једна врата, а кроз друга, са противне стране, изиђе један човек, озбиљним и одмереним кораком. Био је у црном оделу и белој кравати, — рекао би човек да је дипломат или пастор; — то је био целат. За њим је ишао један старчић у црном реденготу; то је био први помоћник Париског Господина, целат из Бовеа. Старац је носио у руци једну кожну кесу.

Тропман се држао непомичан пред табуреом; ми смо се у исто доба, груписани око њега, били зауставили. Целат и његов помоћник били су се сместили с десна; поред њих, свештеник, Управник и Г. Клод с лева.

Старац отвори кесу кључом и извуче неколико белих кајишева са пређицама; доста тешко, он клече иза Тропмана и поче везивати ноге. Осуђеник је нехотице спустио ногу на један од тих кајишева; старац се упињао да га извуче, и два пута му рече: „Опростите, господине,“ пре но што је додирнуо Тропмана у ногу да би му скренуо пажњу.

Овај се окрете, и својим учтивим полу-поздравом, подиже ногу и остави кајиш.

За то време, свештеник је полугласно читао у једној књизи француске молитве.

Друга два помоћника целатова скидоше брзо лудачку кошуљу, дочепаше Тропмана за мишице везаше му руке на леђима, у облику крста, и цело тело покрише узицама и кајишевима.

(СВРШИТЕ СЕ)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ГРЕХ У ГРЕХУ

(ЈЕДНА ПОЛИЦИЈСКА ТАЈНА)

Таман сам хтео да доручкујем, када ми један полицијски агент донесе једну цедуљицу од управника полиције, и на њој речи исписане управником руком: „Неизоставно да се пронађе“. К томе беше још написано: Из Порцеланске улице Бр. 6 4. спрат, јављено је двоструко извршено самоубиство. Молим вас, да одма предузмете званични увиђај на лицу места, Лекар је већ позват.“

„Поручите одмах једна кола“, заповедим агенту полицијском.

„Она су већ спремна по наредби господина управника“.

„У толико боље. Пођите са мном“.

За неколико минута довезоше нас кола пред означену кућу. Група људи, која се беше скупила пред уласком, али не могаше ући у кућу, јер им то жандарми нису допуштали, тврдила је, да је тај жалосни случај већ продро у јавност.

Брзо се попнем уз степенице на четврти спрат. То је било уз сами таван, где нису били станови, већ саме неке ћумуране. Врата од једне такве собе била су широм отворена и муку сам имао, док сам се прогуроа кроз мношину укућана, који се из љубопитства беху сакупили. Кад сам ступио унутра, осетих јак задах од угља, и пре но што ми је приступио полицијски лекар, знао сам већ шта се десило.

„Самоубиство угљеном, — жртва једна жена и једна девојчица од 2—3 године“.

„Самоубиство? Да није искључена могућност несрећнога случаја?“ упитам ја.

„Са свим искључена. Зар не видите тамо мангале, које су нарочито запаљене“.

„А зар није било могућно спасење?“

„Није. Сви су покушаји за повратак у живот остали без успеха; смрт је морала наступити пре неколико сати. Штета за оба млада живота.“

„Заиста, штета! На сламњачи бедној, загрљене, нашао их је лекар — младу жену, финих црта и једно мало девојче са златно-груљавом косицом. Ни јад ни невоља, коју су трпели, па ни страшна борба са смрћу — све то није могло избрисати њихову лепоту. Сажаљења достојна створења!“

„А ко је та несрећница?“

„Једна сирота шваља, која од неколико недеља станује овде са својим дететом, Фани Гертнер звала се“, јецала је једна жена крај постеље самртника.

„Да нисте што род покојника?“

„Нисам, ја сам газдарица куће, али спомоћу мене навела је она себи смрт“.

„Како то, с помоћу вас?“

„Синоћ је дошла доцкан к мени у вече, и молила ме, да јој дам мало угља, јер јој дете плаче од хладноће, и она то већ не може више да подноси. У соби није било пећи, јер није имала ни средстава, да је ложи. Страшно је било видети сироту госпођу, како јој се крупне сузе нижу низ лице. Нисам се дуго ни мислила, већ одмах напуним мангале угљем, дам јој и замолим да пази, да се не деси каква несрећа. Не брините

се, драга госпођо, одговори она, знам ја како се то употребљује. Истина је, она је то врло добро знала, — ах, милостиви Боже, ја ћу себи целога века за то пребацити!“ и опет поче плакати.

Ја се нисам могао даље с њима бавити, јер ми привуче пажњу један мали пакет, што је лежао на столу. Био је концем завезан и носио је наслов: „За полицијску власт“, а испод тога: „Молим за велику дискрецију“. Узмем тај пакет, саставим протокол увиђаја и лекарскога мишљења и уредим све, да се лешеве пренесу из те куће у капелу за мртваце. Тиме је био готов мој задатак, и ја одем у свој биро, да бих тамо на миру прегледао тај пакет, што је на полицију адресован. У њему је био један отрцан молитвеник, на коме се ипак могло видети, да је у своје време био и те како елентантан, у загасито плавоме сомоту са сребрним грбом грофовске круне. Хартија, којом је молитвеник био увијен, била је исписана. И у пркос раздражењу, у коме је била особа, која је то писала, могао се лепо видети диван рукопис какве лепо образоване женске. Ево садржаја:

Моја исповест. — Ја сам згрешила и зато се предајем својевољно смрти. Свет може сматрати као злочин од моје стране, што и дете своје предајем смрти, али ја не мислим да је тако. Ја сам дала живот својој детету, и мислим да му га смем одузети у моменту, када сам стекла потпуно уверење, да би у животу било само за мучење. Моје дете нема имена, — и ако му је мати грофица Ерна Линденхајн. А како је то дошло? Мој брат Ервин одговориће на то питање у поверењу. Он ваљда неће дозволити, да је он довео у нашу кућу тога заводника, који је извршио злочин нада мном, неискусном девојком, да је он тај, који је злочин потпомагао, а после га моме оцу у најцрњим бојама оцртао. Он је хтео тиме да скрије тамну сенку, а тиме и свој младићски грех, њему је требао мој део наследства, јер је његов био преоптерећен дуговима. Његова је тежња била, да сву љутњу очеву пренесе на мене, и то му је пошло за руком. Шта је све било између мене и оца, тога нећу да се сећам, — ноћу побегнем од куће и он ме више није ни тражио. Ох, да нисам имала матере! Тешко томе детету, које је лишено њене заштите, — за то и не треба Ада да ме преживи. Шта сам ја претрпела? Ни више ни мање од хиљаду преварених и остављених жртава пре мене. Ко на то пази у вртлогу велико-варошскоме? Прво сам сама гладовала, за тим са својим несрећним дететом. Као кћи грофа Линденхајма имала сам сјајно васпитање, а радом руку својих могла сам само мало новаца зарадити. Од три дана на овамо хранили смо се сувим хлебом, а кад сам данас видела Аду како плаче од глади, сакрила сам лице велом и истрчала на улицу да просим за своје дете! Јако сам била узбуђена, пред очима ми је све играло. Првога пролазника ословила сам; шта сам рекла, то сам Бог зна. „ерна!“ узвикну он — Ервин, мој брат. Не знам шта ми је било, само знам то, да сам га ухватила за руку и доукла га амо у ово легло беде, „Ево, погледај све ово — то је твоје дело!“ рекла сам му.

Он је стајао као какав осуђеник.

„ерна све ће се то поправити. Отац је умро пре месец дана. Он на тебе више није мислио, али ја ћу сав његов грех поправити“.

„Његов грех? А ко има све ово да носи на својој савести до ти?“ узвикнем ја. „Ко ме је истерао из родитељске куће, ко други, за име Божје, него ти?“

„Смири се, Ерна. Ти ћеш бити тамо опет примљена, ако се вратиш као и пре — сама“.

„Без мога детета? Беднице, зар ти мислиш да сам ја тако ниско пала као ти? На овоме свету немам другог сродника сем овога детета, — никада га напустити нећу!“

„Онда буди бар толико паметна, узми што ти нудим, то ти припада по закону. Ти си у највећој невољи, та ће те сума спасти, док се не доведе све у ред“.

Одгурнем ту руку, која ми је нудила новац. „И кад бих од глади морала са својим дететом умрети, никада се не бих дотакла ни једне паре, која долази из руку једнога Линденхајма“.

„А ја ћу се онда путем власти постарати, да једнога дана не буде осуђена због прошње грофица Линденхајма“, рече он и залупи врата за собом.

Ада је догле спавала, али се од те лупе пробуди из дремежа. Плакала је. Сирото, јадно дете, пусти сузама на вољу! — „Мама, зима ми је“, уздахну дете. Буди мирна, срце моје, учинићу још један тежак корак, просићу овога пута не за но-

вац, већ за угаљ, он ће нас огрејати и — милостиви Боже, ах, ти ће ћеш више плакати, ањеле мој, свет ће ме осудити, Бог опростити!»

Тиме се завршава исповест самоубице.

Отворим молитвеник. На првој страни беху написане речи: »Моје брату Ервину грофу од Линденхајма ради комплетовања мога дела наследства. Сад може бити задовољан. Ерна«.

Дубоко потресен гледао сам у молитвеник, кад неко закуца на врата мога биро-а. У Биро уђе један млад, велики човек, са преживелим цртама лица у најелегантнијем оделу дубоке жалости.

»Ја сам тако слободан, да вам се због једне приватне ствари представим«, рече он кроз нос, »моје је име — Ервин гроф Линденхајм«. —

* * *

Првог идућег празника »Сви свети« шетао сам стазама на на гробљу, и на породичном споменику грофа Линденхајма приметим нову таблицу од мрамора, на којој је било просто урезано само име Ерна. Познаници те фамилије причали су, да је тако било име кћери старог грофа, која је још за његова живота умрла у замку Линденхајм у чешкој. И сад је млади гроф пренео амо њене посмртне остатке. Она је умрла у најлепшим годинама, пре но што је познала муке овога света. Срећна Девојка!

Ја пак помислих на фасциклу акта Гертнер-Линденхајм, која лежи прашљива у нашој полицијској архиви и која је тамо и сахрањена. Сирота Ерна!

Са немачког Д. В. В.

КО ЈЕ УБИЦА?

КРИМИНАЛНА ПРИЧА

А. Беллоа.

11

Она се хтеде бранити, хтеде га отиснути од себе, затим га је опет молила да иде, али њен је глас бивао све слабији, њени нервозни покрети исчезоше, њене заморене очи склопише се...

Он је још непрестано гледаше, али не више онако оштро и укочено као мало пре, његова победа, коју нити је тражио, нити хтео, збунила га је и уплашила; било му је незгодно да према тој жени, коју је он успавао. Поред све његове храбрости улевала му је бојазан и страх ова, њиме изазвана, натприродна појава, коју он себи није могао да објасни, јер се још није био упуштао у дубље студије о хипнотизму са његовим узроцима и последицама.

Ускоро узедо његов страх још и један други правац: како да опет пробуди ову жену? како да је поврати у живот? Он није познавао начин, којим се служе лекари и оператори — само му је пало на памет, да је опасно, хипнотисану особу напрасно пробудити, јер се тиме лако изазивају нервозни напади и озбиљне болести!

Он покуша да се с њоме разговара, покуша да је пробуди заповешћу, као што је заповешћу и успавао — али га она није послушала, изгледало је, на против, као да су јој се удови још више кочили — и сад га спаде неописан страх — и кад у то уђе у собу госпођа Дипи, викну он као изван себе: »По лекара! брзо! брзо! по лекара!«

VIII.

После пет минута дође лекар, човек од својих тридесет година. Он приђе госпођи Шасен, прегледа је, опипа јој било, послуша јој срце и онда рече барону Роберту, који је стајао пред њим са госпођом Дипи:

— Госпођино стање није опасно. Она спава — разуме се, не обичним сном, него једним њој наметнутим сном, који ми зовемо хипнозом. Ко је пренео у ово стање?

— По свој прилици ја, рече барон.

— Ај, ај, узвикну лекар, па пробудите је онда!

— Та ја сам покушао; али ми не иде од руке.

— Дакле први пут сте госпођу успавали?

— Да.

— Како сте то учинили?

— Ја сам је стално гледао и заповедио јој да спава, и не слутећи, да ће ме послушати!

— И то је било довољно?

— Као што видите.

— Онда мора да је госпођа изванредно пријемљива за хипнотисање. Она је хистерична? Је л' те? Под хистеричном разумем неку врсту нервозности, која са чулним надражајима нема ничег заједничког. Ја то нарочито наглашавам, јер се под хистеричном женом радо замишља чулно јако осетљива жена. У самој ствари је сасвим супротно, као што тврди и доктор Бруарден.

— Знам ја то добро, рече барон смешећи се.

— Опростите, али ја не знам, одговори, овај с киме имам част говорити? Ја сам овамо утрчао, и не распитујући куда идем.

— Ви сте у кући госпође Луја Шасена а у мени видите верног, оданог пријатеља њенога оца, — ја сам барон Роберт де Верније.

— Велики светски путник и научник!

— Име светскога путника примам; али противу научника протестујем, нарочито у овој прилици, где чак не знам, како се буди хипнотисана жена.

— Ја сам вам већ рекао, господине бароне, госпођино стање је слободно сваке опасности од тренутка, кад се не буде изазивао ни сомнабулски сан нити какво сугестивно дејство.

— Шта разумевате под сугестивним дејством?

— Оне разне појаве, које се код појединих индивидуа сугестијом производе; то јест: пошто им ми за време спавања улијемо мисао, онако како ми желимо да се схвати и осети, или им чак наредимо да изведу и неку радњу при којој је њихова воља равна нули и зависи искључиво од наше воље.

— Дакле, тако се далеко већ дошло са хипнотизмом?

— Зар ви то нисте знали?

— Читао сам о томе, али још нисам створио никакав свој суд.

— Па то сте могли лако учинити, бароне. Података има за то довољно; та ја вам већ годину дана шаљем свој часопис за хипнотизам!

— Како! Ви сте доктор Барило?

— Част ми је.

— То се зове срећан случај! Одавно сам већ желео да вам се захвалим и непрестано сам хтео да се с вама разговарам.

— Али мој часопис нисте читали.

— О, молим! Ја морам код својих радова да поступавам с методом и ваш сам часопис оставио за доцније... наравно да сам прогзео! Требао сам о хипнотизму да учим код вас, код Шаркоа, Ришеа, Бернхајма, Воазена, који су ми, као пријатељи, сви веома блиски... Ви дакле велите, сугестијом...

— Сугестијом се иде тако далеко, да се поништава воља извесне личности, и да се своја властита воља ставља на место туђе. Од такве личности постаје за нас, према томе да ли је хипноза јаче или слабије утицала, прави аутомат, чија се душевна зависност од нас управља једино по снази хипнозе.

— И до таквог резултата може свако доћи?

— Готово. На име, мање зависи од оне особе која сугерира, него од оне коју треба сугерирати. Ова последња мора да буде пријемљива за хипнозу.

— Дакле да буде хистерична, као што сте се изразили мало пре?

— За хипнотичке циљеве обично важе као најзгоднији субјекти од карактеристичне нервозе оболеле особе или просто и обична нервозна лица; али ми налазимо такве субјекте и међу сасвим здравим људма, међу људима снажне конструкције. За наше циљеве довољна је већ и слабија нервозна осетљивост за утиске.

— Од тренутка, кад је наступила хипноза, може се дакле тим особама сугерирати свака туђа мисао.

— То не бих рекао да сам казао; јер сугестија није неизбежна последица хипнотичке склоности. Једним се особама може лакше сугерирати него другима.

Барон Роберт показа на г-ђу Шасен, која је још непрестано лежала у сну, и рече:

— Да ли би вас она послушала?

— Мене? Сад? Пошто сте је ви успавали? Не! то не верујем, јер је она сада у вашој власти. Али ће пре следовати каквој сугестији с ваше стране. Покушајте само!

Барон се устезао. Овака врста науке била му је непријатна! у њему се противило, да једној особи, коју је до сада

руководио нежним саветом, заповеда бруталном вољом или да јој сак и властиту снагу воље одузме. Шта се, у осталом, тиме могло постићи?

Тако лако њиме изазвани сан; поука, што му је дао доктор Барило, који је цео свој живот посветио проучавању нервних болести; разговори између њега и познатих људи од науке, које је он дуже време изгубио из очију, али их се сада поново сетио, — свему је то дало могућности да разуме. Али навикнут, да властито студијом прибави себи извесности, а не да рачуна са претпоставкама, да увек верује само оно, што је видео рођеним очима, хтео се и сада тога држати и због тога савлада своје премишљање.

— Шта је потребно за такав покушај? упита; је ли довољна сама заповест;

— Не сасвим. Причекајте, молим вас!

Он приђе госпођи Шасен, прегледа је још једанпут и онда рече:

— Она је у стању, које ми називамо сомнамбулистичко— каталептично или каталептично—летаргијско, које чини прелаз к једном од три хипнотична ступња, који се зову летаргија,

каталепсија и сомнамбилизам. Пошто је од важности, да се ради у једном тачном одређеном ступњу, то ћете ви изазвати сомнамбулско стање. То је лако, ја ћу вам водити руку... видите: овако!... Тако. Као што видите, немају удови већ више пређашњу укоченост, лице добија израза. Ако хоћемо, можемо оваком лицу отворити очи. Само опрезно, молим вас! Ствар има и својих тешкоћа. Тако! успели смо: очи су отворене, али госпођа остаје савладана сном. Заповедите јој сад, да устане... Ах! Изгледа, да не разуме. Можда одиста не разуме речи, које јој говорите; а можда и неће да послуша.. Да покушамо једним другим средством... Ступите мало у страну и покушајте, да утичете не речима, него покретима... Тако! Испружите руке, сасвим отворене, и полако их опет привуците себи... то је више поступак магнетизерски него лекарски — видите, она устаје, иде поред вас. У овом тренутку види она само вас, чује само вас! Кад бих сад хтео да ставим какву сметњу између ваших очију и очију госпођиних, она би ту сметњу сломила, а ако јој не би за то доспевало снаге, ако не би била у стању то да сломије или да одстрани, могли би је снаћи нервни напади... Шта хоћете да јој заповедите? (Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Од једног општинског писара добили смо једно овакво питање:

Зна се, да кметови општински, при извиђању и суђењу појединих грађанских спорова на лицу места у атару, својих општина — према постојећим расписима — несмеју напаћивати никакву дијурну од парничних страна. Али, кад првостепени суд, решењем својим изузме од суђења цео суд оне општине одакле су парничари и где су они спор повели и одреди суд друге општине за суђење тога спора, па судије тога другог општинског суда, према спору поведене парнице, морају ради извиђаја и присујења истог спора изаћи на лице места у другу општину, изван атара своје општине, — да ли у томе случају те судије — кметови — имају права и на какву дијурну, пошто је спорно земљиште удаљено од места њихова становања по 4—5 сати растојања, тако, да морају до тога места плаћати подвоз, а поред тога подносити још и друге трошкове за потребне им животне намирнице, приликом изласка на лице спорног земљишта?

На ово питање додајемо следеће објасњење:

Расписом Министра унутрашњих дела од 20. априла 1889 год. ПМ 5127, наређено је и објашњено: да кметови по закону немају права ни на какву дијурну, ни за какав посао, који раде по службеној дужности својој, као кметови у кругу своје општине; а исто тако да права на то немају, у овим границама, ни остали часници, званичници и служитељи општински.

Као што се из овога наређења види, оно забрањује кметовима и осталим часницима па и званичницима и служитељима општинским напаћивање дијурне само онда и у оним случајевима кад они раде своје службене послове у кругу — атару — своје општине, али кад се деси случај какав је у горњем питању изложен, због кога би кметови и остали општински часници или званичници и служитељи ради извиђаја извесног спора морали изаћи на лице места које је у атару друге општине, онда, по нашем мишљењу, они имају права и на дневницу и на путни и подвозни трошак, исто онако, као што то право имају и изборне судије. У таквим дакле случајевима, парничари су, саобразно §. 440 с погледом и на §. 241 грађ. суд. поступка, дужни, да плате и унапред положи: за свакога кмета — судију — по пет динара

на дан, на име дневнице, поред путног и подвозног трошка колико би исти изнео за одлазак на лице места и повратак у место њихова ста-

* * *

На питање једног полицијског писара, одговарамо му:

Да је расписом Министра унутрашњих дела од 13. септембра 1899. ПМ 20536, наређено свима полицијским властима: Да свакад, у приликама кад имају да у Турску прогнаду какво сумњиво лице, предходно извештавају Турске пограничне власти о прогонствима тих сумњивих лица у Турску, како турских тако и других, страних, поданика.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Стеван Миленковић, Светозар Васић и Јован Савић, бив. момци код Ђорђа Гусмлина пекара из Ниша 10. тек. месеца побегли су од свога газде и однели му у готовом новцу око 60 динара а сем тога и корпе у којима су еспап разносили. Стеван је родом из Пирота, има 18 год., високог је стаса, смеђ је у опште, чело му је високо. Светозар је такође родом из Пирота, има 20 година, средњег је стаса, лица дугуласта, боје лица смеђе. Јован је родом из Ниша, има 22 године, високог је стаса, смеђ, на себи има плаву војничку блузу и шајкачу. Начелство округа нишког актом од 11. текућег месеца Бр. 17.247, моли за тражење ових крадљиваца које, у случају проналаска, треба њему стражарно спровести. Акт управе града Београда Бр. 27900.

Владимир Старчевић, бив. каплар паричке страже у Великом Селу, решењем начелника среза врачарског Бр. 10012, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због извесног казнивог дела. Он има 27 година, високог је стаса, крупан и добро развијен, црномањаст је, има мале црне бркове, браду по некад брија, глас му је крупан, усне дебеле, а поглед општар. Пре ступања у паричку стражу био је пекар. За Владимиром, који је у бегству од марта месеца тек. год. наређује се најживље тражење. Пронађеног треба спровести начелнику среза врачарског, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 27.683.

Велимиру Николићу, кафецији из Ниша украдена је 1. тек. месеца једна кобила, стара 9 год., длаке беле, са белегом од ама на санима. Начелство округа нишког актом Бр. 17.248 моли за тражење допова и покрађе. Акт управе града Београда. Бр. 29000.

Милисав Југ, калфа коларски, родом из Голице у Хрватској, решењем начелника среза посавског, округа ваљевског Бр. 8204, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због опасне крађе новаца Матићу и Тешићу, говоцима тамошњим: Он има 21 год., средњег је стаса, плав образа округлих, бркова малих, у оделу је пивидном. Поменути срески начелник моли све полицијске власти за најживље тражење овог крадљивца, кога, у случају проналаска, треба њему стражарно спровести. Акт управе града Београда Бр. 27.930.

Михајло-Милан Стојановић, родом из Аустро-Угарске, извршио је, ноћу 13. и 14. тек. месеца, разбојништво са убиством у селу Владимирцима, среза посаво-тамнавског, и побегао. Он има 60 година високог је стаса, развијен, просед, очију црних, бркова малих, без браде је. Од одела има на себи један стари капут и панталоне, на глави јагнећу шубару, а на ногама банатске опанке. За убицом и разбојником наређује се најживље тражење. Пронађеног треба спровести под јаким стражом начелнику среза посаво-тамнавског с позивом на депешу Бр. 9949, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 27928.

Ноћу, између 1. и 2. тек. месеца, непознати допови украли су 2 вола са појате Павла Павловића, из Батинаца окр. моравског у вредности 600 динара. Оба украдена вола длаке су жутошарене, рогова белих и великих, стари по 3—4 год., без роваша су. Начелство округа моравског актом Бр. 12203. моли за тражење крадљивца и покрађе. Акт управе града Београда Бр. 26897.

Станислав Лукић, бив. осуђеник управе београдског казнивог завода, родом из Кличевца, округа моравског, који је био на раду у Добричеву, побегао је са осуде ноћу између 4. и 5. тек. месеца. Он има 27 год., средњег је стаса, у лицу је црвен и рапав од богиња. Био је осуђен, и то у поврату, на 20 година робије због убиства с предумишљајем, од које је казне издржао свега 6 год. 5 месеци и 6 дана. За одбеглим Станиславом наређује се најживље тражење. Пронађеног треба спровести под јаким стражом начелству округа моравског с позивом

на депешу Бр. 1734, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 20.742.

Михајло-Мика Ивковић, бив. келнер код Јанка Најдановића, оvd. кафеције, покrao је, ноћу између 3. и 4. тек. месеца, свога газду, одузев му том приликом: 16 динара у новцу, 1 мали револвер и 1 никлени сат. По извршењу крађе Михајло је побегао из Београда у унутрашњост Србије. Он је родом из Голупца, има 18 год., средњег је стаса, плав, у одећу је беличастом. Кварт теразиски управе града Београда актом својим од 4. тек. месеца Бр. 8180, моли за тражење овог крадљивца, кога, у случају проналаска, треба стражарно спровести или поменутом кварту, или самој управи града Београда с позивом на акт Бр. 26.812.

Миливоје Чокић, земљоделца из села Ковачевца, среза јасеничког, округа смедеревског, који је био под истрагом и у притвору среске власти због убиства с предумишљајем, извршеног над својом женом, побегао је из притвора ноћу између 16. и 17. прошлог мес. Он има 48—50 год., стаса је средњег, црномањаст је, има црне и подебеле бркове, брија се, коса му је црна а по врху темена ретка, у одећу је сукненом, на ногама има грађене опанке на врх којих су шарене чарапе, а на глави црну, јагњећу шубару. За одбеглим убицом наређује се најживље тражење. Пронађеног треба, под сигурном стражом, спровести поменутом среском начелнику с позивом на депешу Бр. 17361, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 28208.

Драгутин Н... бив. келнер код Светозара Муниција, кафеције из Пожаревца, 13. тек. мес. покrao је свога газду и побегао. Он је малага раста, смеђ, косав, на десној руци нема паца. Начелство пожаревачког актом Бр. 15348, моли све власти полициске, да га у својим домањима потраже, и услучају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе града Београда Бр. 28199.

Ноћу, између 13. и 14. тек. месеца непознати лопов украо је Благоју Радошевићу из Лошаника 28 комада оваца, од којих су све биле беле длаке. Начелник среза посавског, округа ваљевског депешом Бр. 8660, моли за тражење крадљивца и покraђе. Акт управе града Београда Бр. 98440.

ТРАЖИ СЕ

Илију Савковића, земљоделца из Слатине, среза космајског, који је 3. тек. месеца отишао из свог села за Београд са 300 динара, на се ни до данас није вратио кући, тражи начелство округа београдског актом својим од 10. тек. месеца Бр. 6926. Илија има 36 год., средњег је раста, смеђ је у опште, у одећу је сукненом, на глави има шубару, на ногама опанке о рамену једну црвену, вуену торбицу. Сумња се, да није у путу убијен и опљачкан. Ко ма шта буде знао о несталом Илији, позива се, да то одмах достави најближој општинској или полициској власти, која ће о томе одмах известити начелство београдско. Акт управе гр. Београда Бр. 27.615.

Ристу Влајковића из Прокупља, кога је нестало 2. овог месеца, тако да се до данас није могло ма што о њему сазнати, тражи начелство округа топличког актом Бр. 8156. Нестали Риста имао је 75 год., високог је раста, очију плавих, косе и бркова седих, сувоњав је у опште, одевен је у сукнено одело. Ако би полициске власти ма што сазнале о овоме Ристи, нека то доставе поменутом начелству. Акт управе града Београда Бр. 27776.

Босилку, кћер г. **Владимира Стаменковића**, пензионера из Пожаревца која је, као душевно оболела, одбегла од своје куће ноћу између 14. и 15. тек. месеца, тражи начелство округа пожаревачког депешом Бр. 15.499. Одбегла болесница има 27 год., омалена је, у лицу бледа и слаба. Акт управе града Београда Бр. 27.929.

Милоја Лазаревића, из В. Дренове округа крушевачког и бив. ковачког шегрта код Јевтимија Стојановића из Крушевца, који је 17. пр. месеца побегао од свог газде, пошто му је предходно проневерио 42.60 динара, тражи начелство округа крушевачког актом Бр. 10441. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 27.775.

ВАШАРСКИ КЕСАРОШИ

Ми смо и раније у неколико прилика приказивали у групи и појединце вашарске кесароше, којима је главно занимање да иду од вашара до вашара у цели сечења кеса и других превара. Лица у овој слици спадају у ред најпрепденијих наших кесароша, о којима је више пута било речи у нашем листу. Они су похватани од стране комесара вашарског на Руднику, који је био 20., 21. и 22. септембра ове године. Да би полициским органима а нарочито ва-

шарским комесарима и општинским властима било олакшано да их познаду, јер они непрестано крстаре по Србији, ми ову слику пуштамо и скрећемо им пажњу. Друрске механције, где ове индивидуе најчешће налазе склоништа и очекују жртве, треба да их одмах прокажу власти.

Имена су њихова: 1 Живојин Ђорђевић «Пижа», 2 Милан Марковић, 3 Благоје Марковић «Крагујевчанин», 4 Јовица Костић, 5 Милоје-Мица Вићентијевић «Жабарац», 6 Милан Петровић «дугачки», 7 Милан Радаковић, «Личанин», 8 Станко Окановић и 9 Љуба Јаковљевић «Гола».

Милоје «Жабарац» под бр. 5, сад је први пут пао власти у руке и сликан. Што је полициски албум попуњен и његовом сликом, припада заслуга г. Јовану Јов. Јаковљевићу

практиканту среза качерског, који је све ове кесароше на вашару по изнетим сликама у Полициском Гласнику познао на их је похватио и о свом трошку сликао. Појава је за похвалу.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Концем октобра ове године, даћу у штампу, ако ми се јави довољан број претплатника, чувено дело славног италијанског научника и писца **Чезара Ломброза**.

БЕНИЈАЛНОСТ И ЛУДИЛО

Дело је преведено са последњег издања и изнеће око 25 штампаних табака велике осмине, на финој сатинираној артији и стајаће за претплатнике.

САМО 4 ДИНАРА

Обраћам се свима пријатељима и колегама да ме помогну у скупљању претплате. Скупљачима на сваким 10 књига једна на дар. Претплату треба слати потписом или Београдској књижари Мите Ђорића (Позоришни трг).

Смедерево
у октобру.

Јов. Б. Мандил
писар начел. окр. смедерев.

Садржај: I. *Службени део*. II. *Стручни и научни део*: 1) Кретање казним дела у престоници, од Д. Ђ. Алимпића; 2) Деца под истрагом; 3) Пред Гиљотином, од Ивана Тургењева. III. *Поучно забавни део*: 1) Грех у греху, једна полициска тајна; 2) Ко је убица, криминална прича од А. Белог у преводу од Ј. Угричића. IV. *Поуче и обавештења*. V. *Службене објаве*: 1) Потере; 2) Тражи се; 3) Вашарски Кесароши. VI. Књижевни оглас.